

УДК 657.6

JEL Classification: L81, M21

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.11\(44\).359-368](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.11(44).359-368)**В.А. Ватульов**, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня*Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна*

## **Аудит податку на додану вартість як складова аудиту податкового потенціалу інноваційно-інтегрованих структур**

Статтю присвячено дослідженню напрямів удосконалення контролю якості під час проведення аудиту податку на додану вартість як складової аудиту податкового потенціалу інноваційно-інтегрованих структур та оптимізації аудиторських процедур в контексті оцінки ризикованості платників податку та їх господарських операцій.

Окреслено основні напрями удосконалення аудиту податку на додану вартість з урахуванням викликів, пов'язаних з цифровізацією, трансформаційними процесами в економіці та змінами законодавства. Акцентовано увагу на необхідності впровадження системного підходу до аудиту, що забезпечує створення централізованих керівних груп, розробку стандартизованих планів аудиту, впровадження ризик-орієнтованого підходу та використання новітніх цифрових технологій. Запропоновано механізми оцінки ризикованості платників податків та їх господарських операцій, які базуються на аналізі фінансових даних, перевірці звітності та документації з ПДВ, а також моніторингу бізнес-транзакцій. Особливу увагу приділено питанням внутрішнього контролю якості аудиторських процедур, які включають перехресні перевірки, створення спеціалізованих груп контролю, впровадження механізмів зворотного зв'язку та використання стандартизованих шаблонів робочих документів аудитора. Зазначено, що ефективність аудиту ПДВ значною мірою залежить від рівня професійної підготовки аудиторів, акцентовано увагу на необхідності постійного підвищення їхньої кваліфікації та оновлення знань.

Наголошено на необхідності розробки методичних рекомендацій для проведення аудиту ПДВ, які враховують специфіку різних секторів економіки, що забезпечить дотримання єдиних підходів до процесу аудиторської перевірки, зменшуючи ймовірність упущення критично важливих аспектів, як під час здійснення перевірки так і на етапі звітування. Обґрунтовано важливість використання цифрових технологій під час проведення аудиту. Розглянуто можливість застосування новітніх технологій для оцінки відповідності задекларованих даних платника податку вимогам законодавства та оптимізації фінансово-господарської діяльності підприємств.

**аудит, податок на додану вартість, інноваційно-інтегровані структури, податковий потенціал, контроль якості, аудиторські процедури**

**Постановка проблеми.** В сучасних умовах економічної глобалізації, цифровізації та інноваційного розвитку значення інтеграції та кооперації бізнес-структур постійно зростає. Інноваційно-інтегровані структури, до яких належать кластери, холдинги та інші об'єднання, формують нові моделі організації бізнесу, орієнтовані на створення доданої вартості, підвищення конкурентоспроможності та економічної стійкості. Водночас, податковий потенціал цих структур стає індикатором їх внеску в національну економіку та джерелом податкових надходжень до державного бюджету. Ключовим інструментом забезпечення прозорості, законності та ефективності фінансово-господарської діяльності інноваційно-інтегрованих структур, є аудит, оскільки він забезпечує своєчасне виявлення та можливість запобігання шахрайським діям шляхом проведення перевірки правильності відображення фактів господарських подій у фінансовій звітності. Аудит податкового потенціалу інноваційно-інтегрованих структур спрямований на підтвердження правомірності відображення операцій, що пов'язані із нарахуванням та сплатою податків й оцінку здатності таких структур виконувати податкові зобов'язання та мінімізувати податкові ризики. Він сприяє ефективному управлінню податковими процесами, оптимізації податкового навантаження та підтримці фінансової стабільності як інноваційно-інтегрованих структур, так і державного бюджету.

Відповідно до податкових правил і положень, аудитор несе відповідальність за надання думки відносно того, що заявлена платником податків у податковій декларації інформація є точною, а сплачений податок - правильним.

Враховуючи, що податок на додану вартість становить значну частку податкових зобов'язань суб'єктів, які входять до числа інноваційно-інтегрованих структур, важливим є дослідження питань проведення аудиту податку на додану вартість (ПДВ), як одного з ключових питань аудиту податкового потенціалу. Аудит податку на додану вартість сприяє мінімізації ризиків, забезпечує відповідність бухгалтерського обліку вимогам законодавства та дозволяє оптимізувати фінансові показники, оскільки допомагає платникам своєчасно виявити помилки в обліку та податковій звітності й провести відповідні виправлення, що може запобігти ймовірним штрафам та нарахуванню пені. Платники податків юридично зобов'язані дотримуватися норм податкового законодавства, а аудит дозволяє забезпечити відповідне виконання цих зобов'язань.

Часті зміни законодавства з питань нарахування та сплати ПДВ, спрямовані на удосконалення цих процесів, потребують відповідного удосконалення організації та методики проведення аудиту розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Проблеми розвитку теоретичних основ та практики проведення аудиту податків досліджують у своїх працях багато відомих українських та закордонних науковців. Так, Назарова К., Нежива М., Мисюк В., Міщенко В., Русин-Гриник Р., підкреслюють зростаючу цінність податкового аудиту в процесі розвитку бізнесу, про що свідчить збільшення частки консультативних аудиторських послуг та податкового консалтингу на світовому ринку, а також акцентують увагу на потребах у послугах податкового аудиту в сучасному бізнес-середовищі, де постійні зміни та зростаючі обсяги інформаційного обігу ускладнюють адаптацію бізнесу. Науковці відзначають важливість податкового аудиту у фінансовому контролі для власників бізнесу та міжнародних компаній, що працюють в Україні, а також його роль у податковій оптимізації та плануванні [10].

Можливості визначення податкового законодавства як об'єкту аудиту та вплив податкового законодавства на процедури виконання завдань з аудиту, відповідно до Міжнародних стандартів аудиту, досліджують у своїх працях Шалімова Н.С., Назарова Г.Б. та Андрощук І.І. [9].

У дослідженнях Меліхової Т.О. обґрунтовано мету та завдання проведення аудиту податку на додану вартість, розроблено програму аудиту податку на додану вартість в контексті підвищення фінансової безпеки підприємства, запропоновано методику проведення перевірки, яка надає змогу аудитору охопити всі аспекти обліку податку на додану вартість на підприємстві, дослідити правильність, своєчасність, законність відображення в обліку податку на додану вартість, вчасно виявити порушення, провести якісний аудит та підвищити фінансову безпеку підприємства [5].

Волчанська В.В. зазначає, що аудит податку на додану вартість потребує детальної організації щодо перевірки таких аспектів, як планування, оцінки сум податкового кредиту та зобов'язань, а також правомірності їх нарахування, оцінки юридичного статусу первинних документів та узагальнення результатів за розрахунками з бюджетом за податками суб'єкта господарювання. У своєму дослідженні, авторка обґрунтувала, що методики та процедури, передбачені в МСА, які застосовуються для перевірки ПДВ, повинні бути суттєво деталізовані та доповнені з урахуванням стану системи внутрішнього контролю суб'єктів господарювання, а саме, в частині узгодженості даних фінансового обліку, показників звітності (в аспекті дебіторської та кредиторської заборгованості перед бюджетом з ПДВ) та даних

податкових накладних і коригувань на основі первинних документів [1].

Зінкевич А.В., у своїх дослідженнях висвітлює економічну сутність та методику аудиту податку на додану вартість. Цей науковець здійснює загальну характеристику основних етапів та стадій проведення аудиту податку на додану вартість, досліджує джерела інформації для якісного проведення аудиту розрахунків за податком на додану вартість та висвітлює напрями підвищення ефективності аудиту податку на додану вартість задля оптимізації фінансово-господарської діяльності підприємства [2].

Водночас, сучасні виклики, трансформаційні процеси, які пов'язані із особливостями діяльності інноваційно-інтегрованих структур [4], цифровізацією системи обліку та адміністрування податків, перманентні зміни облікового та податкового законодавства, обумовлюють об'єктивну потребу у подальших дослідженнях питань щодо визначення напрямів удосконалення контролю якості під час проведення аудиту податку на додану вартість в інноваційно-інтегрованих структурах, аудиторських процедур щодо оцінки ризикованості платників податку на додану вартість та їх господарських операцій з метою запобігання виникнення проблем стосовно блокування податкових накладних під час їх реєстрації.

**Постановка завдання.** Метою дослідження є визначення напрямів удосконалення контролю якості під час проведення аудиту податку на додану вартість, як складової аудиту податкового потенціалу інноваційно-інтегрованих структур та оптимізації аудиторських процедур щодо оцінки ризикованості платників податку та їх господарських операцій.

**Виклад основного матеріалу.** Контроль якості аудиту податку на додану вартість (ПДВ) вимагає системного підходу, який передбачає ефективну організацію та методологію. Досягти побудови ефективної організації аудиту податку на додану вартість можливо за допомогою створення організаційної структури, методології аудиту, механізмів забезпечення якості, використання новітніх технологій, навчання та розвитку, показників ефективності та звітності, дотримання правових та етичних стандартів, визначення процедур після проведення аудиту та подальших дій.

Централізований нагляд за процесами аудиту можна забезпечити шляхом створення керівної групи з аудиту ПДВ, яка має відповідати за визначення політики аудиту, нагляд за аудиторською діяльністю та забезпечення узгодженості всіх перевірок щодо податку на додану вартість. До складу цієї групи повинні входити досвідчені аудитори, юридичні радники та ІТ-спеціалісти. Також доцільно сформувати спеціалізовані аудиторські підрозділи, що спеціалізуються на різних галузях або сферах законодавства з податку на додану вартість. Така спеціалізація гарантує, що аудитори будуть обізнані з конкретними проблемами та ризиками в кожному секторі, до складу кожної аудиторської групи будуть залучатися експерти з різних напрямів (наприклад, бухгалтерського обліку, права, ІТ). Це гарантує, що всі аспекти дотримання законодавчих вимог щодо податку на додану вартість будуть ретельно вивчені.

Запровадити систему оцінки ризиків можна шляхом розроблення та регулярного оновлення систем оцінки ризиків для виявлення платників податку на додану вартість та господарських операцій, які, найімовірніше, не відповідають вимогам ризикованості. Необхідно зосереджувати увагу аудиту на суб'єктах господарювання з високим рівнем ризику, щоб максимізувати ефективність процесу аудиту. Також є доцільним впровадити систему моніторингу декларацій з ПДВ та господарської діяльності; використовувати аналітику даних для виявлення аномалій або закономірностей, які можуть свідчити про потенційні порушення; створювати стандартизовані плани аудиту, які визначають цілі, обсяг та процедури для кожного аудиту, що забезпечать послідовність і ретельність усіх напрямів перевірок податку на додану вартість;

використовувати шаблони робочих документів аудитора, які можна налаштувати відповідно до конкретних обставин кожного суб'єкту аудиту, забезпечуючи гнучкість при збереженні стандартних процедур.

Механізми забезпечення якості включають в себе внутрішні перевірки якості та процеси експертної оцінки. Це обумовлює доцільність створення спеціальної групи контролю якості, яка буде відповідати за перевірку вже завершеного аудиту. Ця група повинна буде оцінювати точність, ретельність та дотримання стандартів аудиту; використовувати детальні робочі документи аудитора з метою забезпечення перевірки всіх критично важливих напрямів під час аудиту. Група контролю якості також повинна перевіряти правильність заповнення робочих документів аудитора.

Під час проведення експертної оцінки є доцільним запровадити перехресні аудиторські перевірки (аудитори оцінюють роботу один одного). Це забезпечить підвищення рівня якості робочих документів аудитора та допоможе визначити потенційні можливості для вдосконалення аудиторських процедур. Необхідно також створити механізми зворотного зв'язку, за допомогою яких аудитори будуть мати можливість обговорювати результати та проблеми з колегами і керівниками, що буде сприяти безперервному навчанню та вдосконаленню професійних навичок.

Слід зазначити, що у сучасних умовах складовою аудиторських процедур є фінансовий аналіз [8]. Саме за його допомогою є можливим розрахувати оптимальне податкове навантаження платника податку, передбачити його фінансовий стан та траєкторію податкових платежів, що особливо важливо під час аудиту податкового потенціалу інноваційно-інтегрованих структур. Використання новітніх цифрових технологій дозволяє проводити аналіз даних, у тому числі й з обробки декларацій з податку на додану вартість та фінансової звітності. Сучасні цифрові технології забезпечують швидке виявлення розбіжностей, шахрайства або невідповідності даних.

Доцільним є запровадження регулярних навчальних програм, які дозволять забезпечити формування цифрових компетентностей та перманентне оновлення знань щодо облікового та податкового законодавства з питань нарахування і сплати податку на додану вартість. Це гарантує, що аудитори залишатимуться сучасними та компетентними у виконанні своїх обов'язків. Також є доцільним організація регулярних тренінгів та семінарів, на яких аудитори зможуть обмінюватися кращими практиками, обговорювати нові виклики та навчатися у галузевих експертів. Створення внутрішньої бази даних аудиторських кейсів, найкращих практик та оновлення нормативної бази, до якої аудитори зможуть мати вільний доступ, також сприятиме підвищенню якості проведення аудиту податку на додану вартість.

У сучасних умовах розвитку аудиту та підвищення контролю якості аудиту, доцільною є розробка ключових показників ефективності (КПЕ), якими, наприклад, можуть бути відстеження точності аудиторських висновків, порівняння їх із виправленнями, внесеними після аудиту, або з юридичними наслідками. При цьому висока точність висновків вказує на високу якість проведення аудиторських процедур.

З'ясувати вплив проведення аудиту податкового потенціалу в інноваційно-інтегрованих структурах на їх діяльність є можливим на підставі запровадження процедури моніторингу податкових платежів та показників загального стану таких структур. Значне покращення буде свідчити про те, що аудит сприяв оптимізації функціонування підприємств, у тому числі і стосовно рівня податкового навантаження.

Запровадження процедури регулярного звітування аудиторів щодо результатів перевірки дозволить своєчасно виявляти проблеми та надати рекомендації. Ці звіти повинні розглядатися вищим керівництвом, щоб забезпечити їх відповідність стандартам якості. Проведення щоквартальних оглядів результатів аудиту, включаючи

ефективність методів аудиту, дотримання процедур та якість роботи аудиторів також дозволяють оптимізувати аудиторські процедури перевірки ПДВ.

Після завершення аудиту доцільно надавати підприємствам підтримку та рекомендації спрямовані на забезпечення правильності нарахування податку на додану вартість та вирішення будь-яких поточних проблем. Для цього необхідно регулярно оновлювати процедури аудиту та навчальні програми, базуючись на зворотному зв'язку, досягненнях технологічного прогресу та змін у законодавстві з ПДВ.

Основні напрями удосконалення контролю якості аудиту податку на додану вартість наведено на рис. 1.



Рисунок 1 – Напрями удосконалення контролю якості аудиту податку на додану вартість

*Джерело: побудовано автором.*

Проведення аудиту податку на додану вартість передбачає наявність структурованого плану. Це зумовлює розробку детального плану аудиту, який окреслює цілі, обсяг, терміни та ресурси, що необхідні для перевірки податку на додану вартість. Цей план має бути стандартизованим, але достатньо гнучким, щоб враховувати конкретні обставини кожного випадку. Також необхідно визначити пріоритети аудиту на основі системи оцінки ризиків. Так, платників податку на додану вартість з високим рівнем ризику є необхідним перевіряти більш ретельно, тоді як для платників податку на додану вартість з низьким рівнем ризику здебільшого достатньо лише вибіркової перевірки.

Стандартизація і сертифікація є факторами, що забезпечують підвищення довіри до якості інформаційного забезпечення при здійсненні аудиторських процедур [3]. Щодо аудиту податку на додану вартість є доцільним створення детальних методичних рекомендацій, які міститимуть покрокові інструкції для аудиторів. Вони повинні

охоплювати всі аспекти аудиту, включаючи початкову оцінку ризиків, збір даних, перевірку документації та остаточне звітування. Крім того, є доцільним використання, під час проведення аудиту податку на додану вартість, стандартизованих робочих документів аудитора, шаблони яких забезпечать узгодженість аудиторських процедур під час перевірки. Це допоможе аудиторам дотримуватися єдиного процесу, зменшуючи ймовірність упущення критично важливих аспектів під час перевірки податку на додану вартість.

Необхідно створювати канали комунікації між аудиторами, підприємствами та податковими органами. При цьому необхідно переконатися, що всі аудиторські процедури, висновки та рішення ретельно задокументовані. Це допоможе створити прозорі аудиторські докази, які можуть бути перевірені для забезпечення якості аудиту.

Важливою частиною проведення аудиту є встановлення та забезпечення дотримання суворих етичних принципів для аудиторів з метою забезпечення доброчесності та справедливості в процесі аудиту. Це включатиме уникнення конфлікту інтересів та забезпечення конфіденційності під час проведення аудиту.

Особливим етапом аудиту податку на додану вартість є запровадження оцінки ризикованості платника податку на додану вартість та його господарських операцій. Податкові органи використовують різні методи оцінки ризиків для виявлення платників податків, які становлять вищий ризик ухилення від сплати ПДВ або невиконання податкового законодавства [6; 7].

Під час проведення оцінки ризикованості платника податку на додану вартість аудиторію необхідно провести аналіз його профілю, який включає визначення розміру та тип бізнесу. Аудитор повинен оцінити розмір бізнесу (малий, середній, великий) та характер його діяльності; визначити відповідну галузь, наприклад, ті, що мають справу з готівковими операціями, товарами високої вартості або транскордонною діяльністю, можуть становити вищий ризик шахрайства з ПДВ; оцінити структуру власності компанії, включаючи дочірні підприємства, афілійовані компанії або складні корпоративні структури, які можуть бути використані для приховування операцій або переміщення прибутку; проаналізувати минулу історію дотримання платником податків податкового законодавства, включаючи попередні перевірки, штрафи, несвоєчасне подання декларацій або помилки в деклараціях з ПДВ; дослідити історію порушень (часто є індикатором підвищеного ризику).

Аудиторію необхідно, під час оцінки ризикованості платника податку на додану вартість, провести аналіз фінансових даних, який включатиме оборот і зобов'язання з ПДВ, розрахунок коефіцієнтів рентабельності та ПДВ, встановлення розбіжностей між «вхідним» і «вихідним» ПДВ. Також аудиторію необхідно порівняти задекларовані обороти платника податків із його зобов'язаннями з ПДВ; визначити розбіжності між високим оборотом і низькими сумами платежів до бюджету за ПДВ або значні коливання у звітних сумах ПДВ, які можуть свідчити про потенційні ризики; проаналізувати норму прибутку платника податків у порівнянні з галузевими показниками (неочікувано високі або низькі показники рентабельності, коефіцієнти ПДВ або аномальні коливання, можуть свідчити про заниження сум зобов'язань або маніпуляції з ПДВ); перевірити чи немає розбіжностей між заявленими до відшкодування «вхідним» і «вихідним» ПДВ (незвично високі суми податкового кредиту з ПДВ порівняно з податковими зобов'язаннями з ПДВ, або часті заяви на відшкодування, можуть бути тривожним сигналом).

Аудиторію необхідно перевірити звітність та документацію з ПДВ. У даному випадку треба проаналізувати історію подання платником податків податкових декларацій на предмет несвоєчасного або неповного подання декларацій з ПДВ. Часті

факти несвоєчасного подання декларацій або декларації з помилками свідчать про високий ризик. Оцінка повноти й точності документації з ПДВ, включаючи накладні, акти, контракти, квитанції та експортно-імпортні документи, дозволяє встановити відсутність або неналежну документацію, що збільшує ризик невиконання податкових вимог; встановлення, чи використовує платник податків електронне виставлення первинних документів та цифрові інструменти для звітності з ПДВ (ручні процеси або погане управління цифровими записами можуть свідчити про вищий ризик помилок або шахрайства).

Також аудитору необхідно провести моніторинг бізнес-транзакцій, тобто визначити операції з високим ризиком, транскордонну діяльність, незвичайні схеми операцій. Для цього аудитору необхідно виявити та ретельно перевірити операції, які зазвичай вважаються високоризиковими, наприклад, операції з готівкою, бартерні операції, операції з офшорними компаніями або операції з нерезидентами, що знаходяться в офшорних зонах.

Міжнародна торгівля, учасниками якої є більшість інноваційно-інтегрованих структур, збільшує складність дотримання вимог ПДВ і створює ризики, такі як заниження вартості, неправильна тарифна класифікація або нецільове використання відшкодування експортного ПДВ. Це обумовлює необхідність обов'язкового звернення уваги на незвичні схеми продажів, закупівель або декларацій з ПДВ, такі як раптове збільшення вимог щодо відшкодування «вхідного» ПДВ, часті зміни до декларацій з ПДВ, а також схеми продажів за нульовою ставкою або звільнених від сплати ПДВ.

Аудитору необхідно оцінити надійність внутрішнього контролю платника податків, пов'язаного з управлінням ПДВ, включаючи розподіл обов'язків, процедури авторизації та механізми моніторингу. Необхідно проаналізувати практику управління платника податків, зокрема, залучення вищого керівництва до контролю за сплатою ПДВ, дотримання етичних стандартів та впровадження системи управління податковими ризиками. При проведенні аудиту доцільно оцінити компетентність та рівень підготовки персоналу відповідального за дотримання вимог щодо справляння ПДВ. Недостатній рівень компетентностей персоналу фінансово-облікових служб підприємства підвищує ризик недотримання вимог податкового законодавства, а відсутність електронного документообігу може свідчити про вищий ризик помилок або шахрайства.

При проведенні аудиту ПДВ доцільно також здійснити порівняння практики та результатів діяльності платника податків щодо розрахунків за ПДВ з аналогічними показниками інших підприємств (інноваційно-інтегрованих структур) в галузі. Розбіжності у величинах «вхідного» та «вихідного» ПДВ, структурі відшкодування ПДВ або нормах прибутку, порівняно із галузевими нормами, можуть вказувати на потенційні зони ризику. Також доцільним є зосередження уваги на галузевих ризиках. Наприклад, діяльність у сфері будівництва, готельно-ресторанного бізнесу та роздрібної торгівлі можуть мати вищі профілі ризиків з ПДВ через значну частку операцій з готівкою або складні ланцюги постачання.

Аудитору необхідно ідентифікувати «червоні прапорці» та попереджувальні знаки, такі як: часті заяви платника на відшкодування ПДВ, нерегулярна реєстрація податкових накладних або анулювання реєстрації платника ПДВ, незрозумілі розбіжності в обсягах грошових потоків. Часті або незвично великі суми заявок на відшкодування ПДВ можуть свідчити про потенційне шахрайство з відшкодуванням ПДВ або неправдиве декларування даних. Часті зміни статусу реєстрації платника ПДВ або множинні реєстрації в різних юрисдикціях можуть свідчити про стратегії уникнення або ухилення від сплати податків. Розбіжності між заявленими обсягами

продажів, величиною сплачених сум ПДВ та фактичними грошовими потоками або банківськими операціями можуть свідчити про зниження податкових зобов'язань з ПДВ.

Таким чином, організовуючи аудит податку на додану вартість з акцентом на стандартизацію, навчання, новітні технології та постійне вдосконалення, аудитори мають можливості для суттєвого підвищення якості своїх послуг. Це гарантує, що аудит податку на додану вартість буде не лише ефективними у виявленні порушень, що призведе до підвищення рівня добровільного дотримання податкового законодавства платників податку на додану вартість, але і знизить рівень їх ризикованості, підвищуючи тим самим рівень податкового потенціалу таких платників податку.

**Висновки та перспективи подальших досліджень.** Аудит податку на додану вартість є ключовим інструментом забезпечення прозорості, законності та ефективності фінансово-господарської діяльності інноваційно-інтегрованих структур. Його ефективне провадження забезпечує платникам податків зниження податкових ризиків, оптимізацію податкового навантаження, покращення фінансової структури та дотримання податкової дисципліни. Обґрунтовано, що сучасні виклики цифровізації, трансформаційні процеси в економіці та постійні зміни в законодавстві вимагають удосконалення методик і процедур аудиту ПДВ задля забезпечення відповідності аудиторських перевірок сучасним вимогам та підвищення їх якості. Ключовими напрямками удосконалення контролю якості аудиту податку на додану вартість є: структуроване планування аудиту; стандартизовані процедури аудиту; підвищення кваліфікації та розвиток персоналу; аудит з використанням новітніх цифрових технологій; механізми забезпечення якості; зворотній зв'язок та постійне вдосконалення робочих процесів; ефективна комунікація та документація; надійні правові та етичні стандарти; моніторинг ефективності та звітність; подальші процедури після завершення аудиту. Подальші дослідження будуть пов'язані із визначенням специфічних критеріїв аудиту податкового потенціалу інноваційно-інтегрованих структур для різних секторів економіки (ІТ, агробізнес, промисловість) з урахуванням особливостей бізнес-процесів кожного із них.

## Список літератури

1. Волчанська Л., Юшковський Д. Податковий аспект організації обліку та аудиту податку на додану вартість. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. № 55. С. URL: DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-10> (дата звернення: 10.04.2024).
2. Зінкевич А.В. Теоретичні аспекти та методика здійснення аудиту податку на додану вартість. *Економіка та суспільство*. 2017. Вип. № 13. С. 1359-1364. URL: [https://economyandsociety.in.ua/journals/13\\_ukr/226.pdf](https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/226.pdf) (дата звернення: 11.04.2024).
3. Кононенко С., Кононенко Л., Назарова Г. Стандартизація і сертифікація в обліку і аудиті як фактор підвищення надійності та довіри до інформаційного забезпечення користувачів фінансової звітності. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 9 (23). С. 195–206. URL: DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-9\(23\)-195-206](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-9(23)-195-206) (дата звернення: 27.03.2024).
4. Магопєць О.А., Ватульов В.А. Формування та реалізація податкового потенціалу інноваційно-інтегрованих структур як об'єктів аудиту. *Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції* : матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції. (м. Одеса, 20 травня 2022 р.). Одеса : ОНЕУ, 2022. С. 130-132.
5. Мєліхова Т., Бойко М. Розробка програми аудиту податку на додану вартість для підвищення фінансової безпеки підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 1. С. 34-39. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5321&i=5> (дата звернення: 09.04.2024).
6. Податковий Кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI: станом на 20 берез. 2024 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page35> (дата звернення 17.03.2024).
7. Про забезпечення комплексного контролю податкових ризиків з ПДВ: Наказ ДПС України від 28.07. 2015 р. № 543. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0543872-15#Text> (дата звернення: 04.04.2024)



8. Савченко В., Кононенко Л., Назарова Г. Використання методів фінансового аналізу при виконанні аудиторських процедур. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. № 52. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-38>.
9. Шалімова Н.С., Назарова Г.Б., Андрощук І.І. Податкове законодавство як об'єкт аудиту та його вплив на обов'язки аудитора відповідно до Міжнародних стандартів аудиту. *Modern Engineering and Innovative Technologies*. 2022. Issue 21. Part 2(21-02). P. 129–135. URL: DOI: <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2022-21-02-073> (дата звернення: 12.04.2024).
10. Olendiy O., Nazarova K., Nezhyva M., Mysiuk V., Mishchenko V., Rusyn-Hrynyk R. Tax audit to ensure business prosperity: trends and perspectives. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2023. Том 4 (51). С. 80-90. URL: DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.4.51.2023.4069> (дата звернення: 04.04.2024).

## References

1. Volchanska, L., Yushkovskiy, D. (2023). The tax aspect of organising the accounting and audit of value added tax. *Ekonomika ta suspilstvo*, 55 [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-10>
2. Zinkevych, A.V. (2017). Theoretical aspects and methods of value added tax audit. *Ekonomika ta suspilstvo*, 13 [in Ukrainian]. [https://economyandsociety.in.ua/journals/13\\_ukr/226.pdf](https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/226.pdf)
3. Kononenko, S., Kononenko, L., Nazarova, H. (2023). Standardisation and certification in accounting and auditing as a factor of increasing reliability and trust in the information provided to users of financial statements. *Nauka i tekhnika sohodni*, 9 (23), 195–206 [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-9\(23\)-195-206](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-9(23)-195-206)
4. Magopets, O.A., Vatulov, V.A. (2022). Formation and realisation of the tax potential of innovation-integrated structures as audit objects. *Perspektyvy rozvytku obliku, analizu ta audytu v konteksti yevrointehratsii : materialy X Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi* (pp.130-132). Odesa : ONEU 2022. [in Ukrainian].
5. Melikhova, T., Boiko, M. (2017). Development of a value added tax audit programme to improve the financial security of the enterprise. *Investytstii: praktyka ta dosvid*, 1, 34-39 [in Ukrainian]. <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5321&i=5>
6. Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine. (2024, March 20). № 2755-VI. (2010, December 02) <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page35>
7. On ensuring comprehensive control of VAT tax risks: Order of the State Tax Service of Ukraine. № 543. (2015, July 28). <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0543872-15#Text>
8. Savchenko, V., Kononenko, L., Nazarova, H. (2023). Use of financial analysis methods in performing audit procedures. *Ekonomika ta suspilstvo*, 52 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-38>
9. Shalimova, N.S., Nazarova, H.B., Androshchuk, I.I. (2022). Tax legislation as an object of audit and its impact on the auditor's responsibilities in accordance with International Standards on Auditing. *Modern Engineering and Innovative Technologies*, 21, 2(21-02), 129–135 [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2022-21-02-073>
10. Olendiy, O., Nazarova, K., Nezhyva, M., Mysiuk, V. et. el. (2023). Tax audit to ensure business prosperity: trends and perspectives. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii i praktyky*, 4 (51), 80-90 [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.4.51.2023.4069>

**Valentyn Vatulov**, Applicant of the Third (Educational and Scientific) Level of Higher Education  
*Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine*

### **Value Added Tax Audit as a Component of the Audit of the Tax Potential of Innovative Integrated Structures**

The article is aimed at studying the areas of improvement of quality control in the course of value added tax audit as a component of the audit of tax potential of innovation-integrated structures and optimization of audit procedures in the context of risk assessment of taxpayers and their business operations.

The main directions for improving the audit of value added tax are outlined, taking into account the challenges associated with digitalization, transformational processes in the economy and changes in legislation. Attention is focused on the need to introduce a systematic approach to audit, which ensures the creation of centralized steering groups, development of standardized audit plans, introduction of a risk-based approach and use of the latest digital technologies. The author proposes mechanisms for assessing the riskiness of taxpayers and their business operations based on the analysis of financial data, verification of VAT reports and documentation, and monitoring of business transactions. Particular attention is paid to the issues of internal

quality control of audit procedures, including cross-checks, creation of specialized control groups, and implementation of feedback mechanisms and use of standardized templates of auditor's working documents. It is noted that the effectiveness of VAT audit largely depends on the level of professional training of auditors, and the author emphasizes the need for continuous training and updating of their knowledge.

The author emphasizes the need to develop methodological recommendations for conducting VAT audits that take into account the specifics of different sectors of the economy, which will ensure that auditors comply with a single audit process, reducing the likelihood of missing critical aspects during the audit and at the reporting stage. The importance of using digital technologies during the audit is substantiated. The author considers the possibility of using the latest technologies to assess the compliance of the taxpayer's declared data with the requirements of the law and optimize the financial and economic activities of enterprises.

**audit, value added tax, innovation-integrated structures, tax potential, quality control, audit procedures**

*Одержано (Received) 22.04.2024*

*Прорецензовано (Reviewed) 17.05.2024*  
*Прийнято до друку (Approved) 27.05.2024*